

Itagué Dosape, Ayoré

Oriana de Alencar Villarroel

Itagué Dosape juk kuti chay chhika purisqanpi juk garabatá suti-chasqa sach'ata tarirqa. Muntiman yaykuspapa achkha uywakunawan chantapis k'uychip qhawayninpi puriq. Chay sach'ata jurqhuspa wasinman apananpaq jallp'ata jasp'iyta qallarirqa. Phutiy ñawi khirkinchukuna chantapis oso hormiguero sitichasqa kaqpis yarqhaywan dajudiep muyuyninta jasp'ispa yanaparqanku. Jasp'isqankumanjinataq chay sach'aqa astawan wiñarqa, saphintaq astawan ukhuman yaykurqa. Umanta raskharikuspataq mayk'aqchus ajina chhikan sach'ata jurqhusqanta tapurikurqa. Laqhikunanqa achkha wayaqakunata ruwanapaq allin kanan karqa. Q'aytutaqa ajunao qarawan chayri q'ullu saphikunawan tiñinanku karqa. Payqa phuchkayta chanta k'antiytaqa yachasqaña, kunanqa wayaqakunata awayta yachakuchkarqa. Sipasaña kachkarqa.

Astawan jatunyaspañaqa manaña ajina k'uchichu kanqa, inlisha punkupi wallqhakunanta ranqhaykachaptin coñone wawakuna ñiq kanku jina. Llaqtapichá wasiyuq kanqa, achkhatachá mikhunqa, chantapis jallp'anpipchá uywakunanpaq achkhata puquchinqa.

Juk kuti juk runa mutusilitanwan yaqha tiqirpaspa “marginal” ñispa qhaparirpasqa. Chay simi millay simi kasqanta sunqun ñisqa. Chay p’unchawqa sinch’i phiña kachkarqa, jinapi juk kalasuta p’akispa tukucharqa. Chay “marginal” similla umanpi qhaparikuchkarqa. Sinch’i phiñapunitaq chay runaqa qhapisqa, pay phiñarisa allqunta k’umuykuchin jinatapuni. Chaywanpis payqa mana k’umuykuchisqa nitaq pakakusqachu. Sapa kuti chay runata yuyarispaqa ch’aprawan k’upayta yuyan chaylla.

Sara jallmay tukunapaqqa ñapis ch’isiyaykuchkarqaña. Chay garabatá sach’ata q’ipirykukurqa. Khirkinchukunataq kuisqa paywan khuska puririrqanku, oso hormiguero kaqkunapis sumaq saqsaqqa riyikuchkarqanku. Chay p’unchaw tantasqankutapis apallarqankutaq: imaymana llimp’i phurukunata, saphikunata chantapis mujukunata ima, t’akakusqankumanjinataq llusiramunankupaq.

Llaqtaman richkaspataq mayupi wak wawakuna challwaqkunawan tinkurqa, astawan ñawpaqpitaq mamakuna utebetai chanta peyé kaqkunapi pallaykunayuqta awaqkunawan tinkurqa, qhari runakunataq uywakunata wach’inankupaq wach’ikunata ajilarinjina kuisqa asirikuspa ima puririchkarqanku. Payqa mana marginalchu karqa, imapis ñinayachun. Tukuyninku runa karqanku, ayoré karqanku.

Traducción: Juan Revollo Valencia

